דיוני ועדת השלושה

ישיבה ב', כ"ז בחשון תשי"ט - 10.11.58

נוכחים השרים: פ. רוזן - יו"ר, מ. בנטוב, פ. נפתלי.

מוזמן להעיד : ראש הממשלה

השר רוזן מבקש את ראש הממשלה למסור את הידוע לו בפרשה הנדונה בועדה.

ראש הממשלה מוסר, כי זכור לו שעוד לפני מבצע סיני היתה קיימת הוראה שלא לפגוע באזרחים. זוכר כי ב-29.10, מיד לאחר שהגיעה אליו הידיעה על המקרה בכפר קאסם, שלח הוראה לאלוף צור לחקור מה קרה. בו בערב מסר לו אלוף צור את מסקנותיו. בנקודה אחת נשארו העובדות סתומות. מאלנקי אמר כי שדמי השתמש בביטוי "אלוהים ירחם עליהם", ואילו שדמי טען שלא אמר כזאת. ראש הממשלה מינה אז ועדה שתפקידה היה לחקור בנקודה הסתומה, והועדה הגיעה למסקנה שאין מקום להעמיד את שדמי לדין. מאמרו של "אסיר עברי" נסה להטיל האשמה על אלוף הפיקוד, הרמטכ"ל ושר הבטחון, ואז חידש בן-גוריון את התענינותו בנסיבות המקרה. הזמין את סגן אלוף דיבון ולאחר שנתברר לו כי האיש אינו משמש יותר שופט, שאל אותו בדבר פקודות שניתנו ע"י אלוף הפיקוד. מתברר כי נאמר במפורש שיש לאפשר לתושבי האזור להמשיך בעבודתם ללא הפרעה למען ישמר השקט בגזרה הירדנית. שדמי בקש מאלוף הפיקוד רשות להקדים בהטלת עוצר על מנת להקל על עריכת כוחותיו ועל מנת למנוע פגיעות של חיילי מילואים בתושבי הכפרים במקרה שמי שהוא מהם יתקרב למוצבי הצבא בחשכת הלילה. אלוף צור שוכנע על ידי הנימוק השני. בקבוצת הפקודות נוכחו קרוב ל-20 איש. שדמי לא שאל לשום פרטים בקשר לדרכי הביצוע של העוצר. סגן אלוף דיבון אמר לראש הממשלה, כי אלוף צור הדגיש שלא חל שינוי במדיניות לגבי המיעוטים והם רשאים להמשיך במהלך חייהם הרגילים. אלוף צור אמר לדברי דיבון, "לא להשמיע יריה. לא לחמם את הגזרה".

כדי להתחקות ביתר פרוטרוט אחרי הענין עיין ראש הממשלה שוב בפקודות המטכ"ל, ומצא שחטיבה 17 קבלה פקודה מפורשת לא לבצע כל פעולה נגד מעוטים בלי שתקבל על כך פקודה מאלוף הפיקוד.

ראש הממשלה שוחח עם שלשה אנשים שנוכחו בקבוצת הפקודות.

סגן אלוף טמיר אמר, כי אלוף צור הדגיש שהמדיניות נועדה לשמור על השקט במרחב. ניתנו הוראות חמורות לא לפתוח באש ו"לא לחמם את הגזרה". גם למקרה שתפתח אש מעבר לגבול

./חובה

חובה היתה לקבל הוראות מאלוף הפיקוד בטרם תגובה ודבר זה לא הושאר להחלטתו של מפקד חטיבה. כדי להשמר מהסתבכות עם התושבים ניתנה הוראה שלא להכנס לכפר, ובהתאם לכך אפילו שונו תוכניות ההיערכות. לדעתו של סגן אלוף סמיר ניתן אישור רק לדבר אחד, והוא הקדמת העוצר.

אלוף משנה יוסף גולן הדגיש בעדותו לפני ראש הממשלה, שבקבוצת הפקודות היה ברור כי "אין לחמם את הגזרה", ואפילו תקרה תקרית שלא מיוזמתנו.

אלוף משנה דוד אלעזרי אמר לראש הממשלה כי אלוף צור השקיע מאמצים מיוחדים להזהיר את שדמי מגירוי יוזמה מצד האויב. דובר רק על עוצר. המקובל בעוצר הוא, שמקיימים סיורים ברחובות, ואם הציבור משתולל יורים באויר לשם הפחדה והופסים את האנשים המפרים את האיסור לצאת מהבתים.

לשאלתו של השר רוזן משיב ראש הממשלה שלא נתן שום הוראות פרט לאלה שהיו מכוונות לחסול הצבא המצרי בדרום ולשמירה על השקט בגזרות האחרות כדי לא לתת תואנה לבנות בריתה של מצרים להתערב. אשר לטיפול במסתננים, הרי אפילו ביחס אליהם קיימת פקודת קבע האוסרת לירות בנשים ובילדים.

לשאלתו של השר בנטוב משיב ראש הממשלה, כי למפקדים היה ברור שהבטוי "לשמור על השקט" פירושו היה שאין לפגוע בתושבים, שהרי נאמר בפירוש כי "אסור לחמם את הגזרה". ולא עוד, אלא שחשבו בו בזמן על מצב העלול להתפתח בגלל התעוררות מעברו השני של הגבול, ואיש לא חשב על דבר בלתי רגיל בתחום שלנו.

בכך מסתיימת עדותו של ראש הממשלה.

שר המשפטים מביא לידיעת הועדה שתי פקודות ממבצע קדש, בצירוף הודעה בכתב של אלוף משנה חיים בן-דוד הקובעת כי "לאחר בדיקת יומני המלחמה וחומר אחר, לא נמצאו הוראות או פקודות שונות מהשתים שהובאו לידיעתה של הועדה".

כן מודיע שר המשפטים לחברי הועדה על שיחה טלפונית שקיים זה עתה עם השר כרמל. השר כרמל, שכתב את המאמר "אסיר עברי", הודיע שלא היו לו מקורות אינפורמציה לכתוב מה שכתב, ושאת הכתוב יש לראות כהרהורים של אזרח מהאזרחים.

./בסיום

בסיום ישיבתה השניה מחליטה הועדה להזמין לפני סיום עבודתה שני אנשי צבא מאלה שהיו נוכחים בקבוצת הפקודות ולא נשאלו ע"י ראש הממשלה, ואת משה דיין.

פרטיכל זה נרשם ע"י מזכיר הממשלה. בטופס אחד ובהעתק אחד. הטופס היחיד נמסר לשר רוזן, והעתק היחיד נשמר אצל מזכיר הממשלה.